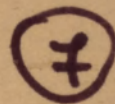

F26

FARKAS MÁTYÁS

BANDÁBAN

Szépirodalmi hangvételű visszaemlékezés, Medgyesegyháza

felszabadulásáról. /Pályázat/

Felszabadulási pályázat.

FELSZABADULÁSI PÁLYÁZAT

A pályamű címe:

..... Bandában

A pályázó neve: Tóthas István

Iskolai végzettsége: egyetem

Születési éve: 1932.

Kora: 27.

Foglalkozása: Gimnázium tanár

Lakcím: ~~Mezőkovácsháza~~ Dózsa u. 141.

Ez a pályamű a mezőkovácsházi járás helytörténeti pályázatán vett részt. A járási bírálóbizottság a pályaművet . . . Ft díjjal jutalmazta.

B a n d á b a n

A focipályán ismerkedtem meg Csukával, a későbbi bandavezérrel. Látásból már jól ismertem. Kajlahátú, nagyfülü, sovány fiú volt, két évvel idősebb nálam. Csukának talán azért hívták, mert hegyesen előreugró álla volt.

A többi sráccal együtt játszottunk, szaladgáltunk, rugtuk a labdát. Ha meguntuk, akkor a bálákra mentünk hancurozni. A pályán, a kerítéshez közel sok "téglaszalma" volt egymás hegyén hátán. Így hívtuk mi gyerekek a bebálázott szalmát. Nos itt szaltózgattunk nagy ricsaj közben és bujóskaztunk is. Beállt közénk a nagyfülü is. A kazal tetejéről kellett leugrani a kis boglyára, amit úgy hordtunk össze a szétszóródott szalmából, s onnét a bálafolyósón kuszunk át. Ha a fogó valakit utólért, szerepet kellett cserélni. Az új játszótárs következett, leugrott a magasból. Hangosan ötöt számoltam, s én lendültem lefelé. A kupacra vágódtam, s nyekkenve a földön hasraestem. Rohantam a bujó után. Bukdácsoltam, t örekgödörbe csusztem. Az "üldözött" már a szalmafolyósóba ért. Egy pillanat, s már én is odaérttem. Krákolva, köpködve, száz "tütöl" összeszurva, préselve magam a szűk résen át, egyre jobban megközelítettem őt, de éreztem, hogy már a nyomomban vannak. Mély lélekzetet vettem, s mint vak őrült törtettem tovább, s egyenesen Csuka hasába tapostam, ki abban a pillanatban vágódott hanyatt.

Nyögés, jajgatás... Segits, Segits! - hangzott alig érthetően, mivel egy csomó szalma zúdult le ránk. Az én fogóm is utólért. Fuldokolva kiabáltam neki: Pista, huzzuk ki Csukát, biztos elágult. Kiszabadulva a szalma alól, új ismerősömet a friss levegőre cipeltük, ahol nemsokára jobban lett. A srácok ugrattak bennünket, amiért póruljártunk. Es-

teledett. Igyekezett mindenki haza. Ekkor Csuka bemutatkozott nekem: Kovács Róbert vagyok. Én meg "Bendzsós", - válaszoltam. A fiuk így neveztek, mert volt banjó hangszerem, s ezen játszogattam esténként.

Beszágetésbe kezdtünk. Elmondta, hogy sokat olvas. Van sok regénye. Milyenek? - kérdeztem.

Nagyon jók, például: "Rabszolgaláncon Áduában, Éjféli vendég, A farmerkisasszony..." - én is felsoroltam ehhez hasonló féltve őrzött példányaimat; mintegy 200 darabot tároltam odahaza. Még sok mindenről beszélgettünk, míg elváltunk azzal, hogy majd cserélni fogunk könyveket. Így is lett. Egyre inkább összebarátkoztunk, és sok regényt adtunk-vettünk egymástól. A kaland, az izgalom volt mindenünk. Egyre jobban belemerültünk az olvasásba. Volt, mikor éjjelig, hajnalig olvastunk pislákoló lámpa mellett. Eljártunk házakhoz is Csukával csere-berélni. Különösen egy kis idős, szegény nénihez mentünk szívesen, mivel 4-5 könyvvel mindig többet hoztunk el, mint ami járt volna. Addig sürogtünk-forogtunk a könyvhalom körül, mely a szobában volt feltornyozva a földön, míg sikerült 4-5 ingyen könyvet a gelebbe csusztatni. Ha ezt elértük, nemsokára ájtatos képpel bucsuztunk a nénitől, dicsérgetve a sok jó könyvét, ígérve, hogy máskor is eljövünk.

Mi medgyesi gyerekek a negyvenes évek elején a ponyvaregényen nőttünk fel, ebből táplálkoztunk, ebből szívtuk magunkba a "kulturát". Ennek nyomán csináltunk sok furcsa dolgot. Nyilat készítettünk, s vadászni jártunk a bányai erdőbe. Kést dobáltunk, fába, falba, földbe, beledobva néha egymás lábába is. Lassót vetettünk fel s fák csonka ágaira, s felmáztunk a fára. Amikor csak tehettük, csavarogtunk. Hetenként egyszer leventébe jártunk.

Egyik nap Csuka azzal állt elő, hogy bandát szervez. - Lépjek be én is a bandába, mondta. Jó, válaszoltam, s nem is kérdeztem, miről van szó.

Másnap délután a Telbisz kastély melletti kertbe bandagyü-

lést hívott össze a vezérünk, mivel már így hívtuk Csukát. A mogyorófa-bokrok mellett ültünk le. A vezér középen foglalt helyet, törökülésben. Voltunk vagy tizenketten. Beszélgettünk, nevetgáltunk. Végül Csuka lecsendesített bennünket, szólt, hogy álljunk fel, tegyük le az esküt.

Megesküdtünk, hogy mindenben követjük a vezért, s engedelmeskedünk neki, minden parancsát teljesítjük.

Most térjünk rá a fő feladatra. Üljetek le, -mondta Csuka. Legfontosabb feladatunk az, hogy fegyvert szerezzünk, s ha bejönnek az oroszok, ellenállást fejtsünk ki...

Meg is kezdtük a bunkerépitést, ahová a fegyvereket tervezük elrejtetni, a község mellett lévő fás, bozótos, használhatatlan homokbányában. A környék is bokros volt, így titokban meg tudtuk közelíteni rejtekhelyünket.

---+---

Az ágyuk már nagyon hangosak voltak. Kezdetben csak távoli égdörgéshez hasonlított, majd egyre nyugtalanítóbban zúgott a torkuk.

1944. október 3-án délután az állomásra mentem, óvatosan nézelődtem, tudva, hogy igen veszett katonai parancsnok székelt az állomáson. Látom, hogy egy csendőr magyar katonát kísért az állomásra. De hisz ez a katona járt nálunk, a szomszédban, s tőlünk a harmadik házban is, villant az agyamba. Az IBUSz trafik mellett megálltam, 8-10 méterre az állomásépület bejáratától. Bent az irodán, a katonai parancsnok, az ezredes térkép fölé hajolva vizsgált valamit. A csendőr verte fel vizsgálódásából:

Ezredes ur, a szőkevényt előállítottam! - jelentette a zseru.

40 éves féle, szőke ember volt az ezredes. Szempillantás alatt pulykavörös lett, orditozni kezdett: "Ki vagy, honnét szöktél meg te disznó? Rühös kommunista! Lelőlek, mint egy kutyát!" - üvöltözött, s a pisztolya után kapkodott.

A szerencsétlen magyar katona rémülten fordult ki az irodá-

ból, s szaladni kezdett a vasutasok kertje felé. Nem sokat szaladhatott még, mikor felharsant a tábori csendőr hangja:

Állj! - a katona tovább futott.

Tüzelj! - ordított az ezredes.

A csendőr a géppisztolyához kapott, felhuzta, kapásból célzott, s egy sorozatot a futóra eresztett, ki megingott, feljajdult, de tovább rohant. Ujabb kattogás. A magyar katona térdre esett, úgy mászott a bokrok felé, nyomában csorgott a vére... Még egy sorozat... tetetetete! A menekülő még vonaglott néhányat, az ég felé emelte fejét, majd arccal a földre vágódott, s többet nem mozdult.

Nagy káosz keletkezett. Az állomáson sok katona tartózkodott. Puskával a kézben siettek a legylilkolt felé.

Mi az? Mi történt? Ki lőtte le a bajtársunkat? - kiabálták. Esztergomi, szólt az egyik tizedes. Nem ez, ez egy kassai fiu... Ugyan, szólt egy harmadik, hiszen ez tótkomlósi.- Még tartott a találgatás, majd szírat dobtak a halottra. Jöttek a csendőrök.

Tünjön el mindenki! - recsegett az egyik szakaszvezető parancsa. A katonák némán visszaindultak állomáshelyükre. Az eset láttán, kik szemtanuk voltunk, mindnyájunkban meghült a vér. Szinte nem tudtunk felocsudni dermedtségünkől. Egy idős néni hangja megcsuklott, zokogva mondta: "Is-istenne, itt a saját em-emberünket agyonlövik. Hát mi van akkor a fronton?"

Mit pofázik? - Tünjön el! - torkolta le az egyik kastollas.

Az állomás elnéptelenedett... ki-ki dolgára sietett.

A történekek futótüzként hirtelen terjedt a faluban. Volt, ki már úgy tudta a történeteket, hogy 7 főt állítottak s lakics kocsmá falához, s ott lőtték őket agyon. Ez utóbbi ebben a légkörben nem is volt teljesen alaptalan.

Kiderült, hogy egy idős bácsi sugta be a szerencsétlen fiút. Medgyesegyházán mindenki ismerte ezt a bácsit. Az egyik szomszéd szerint három lépésig sem tudott gondolkodni. Volt, aki azt mondta, félt az öreg, mivel a szökevény nála lakást, néhány falatot, civilruhát kért, s ott is hált egy éjszakára.

A legyilkolt magyar katonát az evangélikus temetőbentemet-
ték el még aznap.

Nem volt szabad a sírhoz közel menni.

Ezen a napon délután fél négy felé érkezett meg a köz-
ségbe Feri bácsi. Mindenki jól ismerte, szerette is. Különö-
sen a felesége volt népszerű. A frontról jött. Hosszu utat
tett meg az orosz földről Lengyelországon keresztül hazáig.
Székesfehérvár, Tolna, Orosháza az országon belül a főbb ál-
lomásokig. Leszerelték, mert beteg volt. Orosházáról egy rab-
szállító kocsival érkezett. Ennek gyorsan híre ment a köz-
ségben. Jóberátái, ismerősei, nemesebb érzésű kisiparosok,
gazdák nyomban felkeresték.

Mi ujság, mi lesz, hogy lesz? - kérdegették. Itt a
front, elmenekült az előljáráóság. Mit csináljunk?
Névsort állítottak össze, elkészülve arra a lehetőségre, a-
kár az oroszok, akár a románok szabadítják fel a községet.
Ha tudunk velük beszélni, kevesebb a baj. - mondta Feri bá-
csi. Mindezt másnap a községházán is megbeszélték, október
4-én délelőtt. Mintegy 15 fő jelent itt meg, kevesebben a
várt létszámnál. Valaki kint az ajtóban hallgatózott. Kile-
hetett, sose derült ki.

Ha tudunk velük beszélni, kevesebb a baj, mondta Feri bá-
csi. Keresni kell a parancsnokot, segíteni a katonákat. A
jelenlévők ezzel egyetértettek, helyeselték, de külön nem
szólalt fel senki.

A szervezkedés a lászlótelepi alezredesnek is tudomá-
sára jutott, aki körzetparancsnok is volt ezen a területen,
s a miskolci tüzerütegek első tisztje, kik a környéken ás-
ták be magukat.

A községben zajló eseményekről értesítette az orosházi csend-
őrparancsnokságot, s a csendőrök jelentős számban meg is
érkeztek Medgyesegyházára megtorlás céljából.

A helyi plébánosnak dolga volt kint Lászlótelepen, beszélt az alezreddessel is, s tudomására jutott a szándékok.

Az alezredes erősen ittas volt, áradt belőle a szitkozódás:

"Ezek a piszkos szlávok szervezkednek! Várják az oroszokat! Majd adok én nekik! Először őket löjük agyon, aztán a ruszkikat!"

A tisztelendő atya megdöbbsent. Amilyen gyorsan csak tudott feltűnés nélkül távozni, visszasetett a községbe, felkereste Feri bácsit.

Feri! Szólj az embereknek, meneküljete, a lista a csendőrség kezébe került, mindnyájótokat kivégeznek.

5-én többszáz csendőr érkezett Medgyesegyházára, ugy 10-11 óra között éjszaka. Sokan nem feküdtek le ekkor a községben! Igen sok csendőr az öreg Szücs kötelesehez tért be. A parancsnokuk egy papírt lobogtatott a kezében, s orditozott. Hol laknak ezek a piszkos kommunisták? - faggatta Szücs bácsit... melyik utcába kell menni?

Az emberek összeszedésére, kivégzésére nem került sor...

Október ötödikén éjszaka rossz idő volt. A járda sártól csuszamlós. A helybeli lakosokból verbuvált furkósbotos öbrök fázósan, dideregve járkáltak. Itt-ott csendőrök bukkantak fel, fekete árnyak, csendben, mint aki lopni jár. Az egyik csendőr észrevette Pali bácsit, az ört. A csendőrök majdnem lelőtték, amiért az utcán tartózkodott társával.

Tünjenek el! Tilos az utcán járni - hangzott az egyik zsarú utasítása.

Ezen az éjszakán mi sem feküdtünk le. Hol a bunkerba vonultunk, hol feljöttünk. A bunker, melyet ezekben a napokban készítettem, a szomszéd és a mi házunk között emelkedett ki a földből. A távolság a két épület között csak néhány métert tett ki.

Hajnali 1-2 óra körül erős ágyuzás kezdődött. Fél négy felé befejeződött. A magyar katonák megkezdték a visszavonulást.

Október 6, reggel 7-8 óra. A kövesuton eszeveszett szekérkaraván rohan. A kocsisok állva fogják a gyepelőt, verik ostorral a lovakat, s azok mint a szélvész, megvádulva rohannak. Az egyik kocsiról egy disznó ugrik le. Hó! Hó! Kiabálnak a kocsin ülők. A lovak azonban nem engedelmeskednek, veszettül tovább száguldanak.

Fent a magasban resták köröznek. De mi az égen az a sok fehér gömb? Egyre nagyobbak lesznek, erősebb a zugás. A ropogás, dörgés erősödik, csendesül. Mindezt reszkezdve figyeltem a bunker nyílásából, egy kicsit feljebb dugva a fejem a földhányásnál.

A szomszédkertből különös, soha nem észlelt zaj hallatszik, egyre erősebben. Óriási csattanás, egy, kettő, három, négy, öt, hat robbanás rázza meg a levegőt. A bunker aljára szédülök... Ismét feleszmélek... hallom az ablaküvegek csörömpülését, gépfegyverek dörögnek. Érthetetlen kiabálás... Szentséges uristen! Ezek az oroszok! Mindnyájunkat itt fognak agyonszurni, lelőni. Mit tegyünk? Hozzá tartozóim a bunker mélyén lapulnak.

Kilesek a bunkerből. Vagy 10 méterre tőlünk három tank áll, több orosz katona szalad ide, oda, nézgelődik, meglátnak engem is, integetnek a tankok irányába, kiabálnak: naprávo, naprávo, malcsiki!

Nem értettem, mit kiabálnak, csak láttam, hogy a három tank irányt változtat, s jobbra fordulnak, kikerülik a bunkerunkat.

Az utca felől is kiabálás, berregés, kattogás hallatszik. A kerítéshez futok, kilesek a résen, látom, hogy tankok vonulnak az uton kötésig érő sárban, s a tankokon fegyveres katonák. Egyre kisebb félelemmel nézek széjjel. Kinyitom a kiskaput, kilesek, látom, hogy a szomszédok közül néhányan az utcán vannak, s integetnek fehér zsebkendővel.

A bunkerhez szaladok, szinte sikoltom: Édesanyám! Édesanyám! Az oroszok nem bántanak bennünket, jöjjenek ki a bunkerből!

Kálmán! - szólok a bátyámhoz. Gyere menjünk ki a piac-
térre szétnézni, mi van ott!

Elindultunk. Fejünk felett egy akna süvöltött el, az ál-

lomáson csapódott be. Nagy robbanás. A kerítéshez vágott bennünket a légnyomás. Visszaszaladtunk a házunkhoz. Még tátozáztunk egy ideig, hogy mit csináljunk, majd ismét nekiindultunk a piactérre. Az állomás strekkjén mentünk át a friss aknakráter mellett. Az állomás előtt a kövesuton nagy sürgésforgás. Soha nem látott foltos páncélautók, tankok, láncoskerekű teherautók dübörögtek, vonultak Bodzás felé. Csak álltunk és bámultunk.

Egyszer csak az egyik autó megáll, egy sisakos katona száll ki belőle, s egyenesen felénk tart. Egymáshoz huzódunk. Egy magas, csapzott hajju, izzadt katona áll meg előttünk, kezében egy fél birsalma. Összeborzolja bátyám haját, kezébe nyomja a maradék almát. Kusaj, kusaj! - mondta. Nem tudtuk, mitévők legyünk, nem értettük mit beszél. A katona egyet simított a fejemen és tovább indult, beszállt az autóba.

Csak álltunk és bámultunk.

Szorongással teli, változó eseményekkel multak a napok. Egyre nagyobb reménységgel bontakozott ki az ezer problémával terhes, de mégis új élet kezdete.

Sok mindenben szükölködtünk. Egyik nagy problema volt a cukorhiány. Történt, hogy egy orosz katona nyitott be a kiskonyhánkba. Éppen vacsoráztunk.

Jajco, jajco, hajtogatta, mutogatott is, majd anyám kezébe nyomta a kilónyi kockacukrot, s ismét a jajcot emlegette.

Feleszméltem. Biztos tojást akar cserébe. Nem tévedtem. A vásárt mindjárt le is bonyolítottuk.

Mindnyájan nagyon örültünk a szerencsénknek, s boldogan ropogtattuk a kockacukrot.

Már jó ősz felé jártunk. Egy Mihály nevű legénytől vettem egy 7,65-ös Frommer Patt pisztolyt némi szalonnáért, lisztért, amit otthonról csentem el. Minderről szüleim semmit sem tud-

tak. A géppisztolylőszer jó volt bele, s ebből annyi volt, mint a szemét. Ehhez könnyen hozzá lehetett jutni az elszóródott anyag összegyűjtésével. Hozzájutottam egy rakétapisztolyból készített vadászfegyverhez is, amit egyszerűen csak botpuskának nevezünk. Ebbe meg katonapuska lőszer járt. Az élest kiűtöttem a hüvelyből, a puskaport lefojtottam, söréket szórtam a "hüzlibe", újabb tömitést végeztem, harapófogóval összenyomtam a hüvely száját. Ezzel már primán lehetett vadászni.

Kimentem a Telbisz erdőbe, vagy Magyarbánhegyes felé, messzi a határba. Volt egy zseblámpám is. Kézbe a fegyvert, a lámpát. - Fácán a fán! Célzok. Egy pillanatra felkattintom a villanylámpát, de már abban a pillanatban el is húzom a ravaszt. Dörrenés. Csivákolás, csapkodás, vergődés, ott a fácán a földön előttem. Lechapok rá, bele a zsákba. Csend. Fülelek, nem járnak-e policárok, nem figyeltek-e fel a dörrenésre. A távolból egy traktor berregése hallik. Lámpafény mellett szántottak.

Szüleim már Kunágotára költöztek. Én a nagynénémnél maradtam. Nem győzött csodálkozni, hogy hetenként 2-3 fáccánnal térek haza. Akkor aztán volt mit enni. Nagyon finom pörköltet tudott készíteni belőle.

A piacon nézgelődtem. Egyszer csak elémbre toppan Csuka. Megszólít:

- Matyikám! Itt az alkalom az akció megkezdésére!
- Máról van szó, - kérdezem.
- Amiről még az oroszok bejövetele előtt beszéltünk.
- Mit kell csinálnom? kérdeztem.
- Gyere ki vasárnap a temetőbe, majd ott meglátod.

Elmentem.

Még nem olvadt el a hó, de nem volt hideg. Csuka és néhány társa már várt a lödomb oldalán, a temetőnél. Titokzatos arcot vágva elhívtak egy bokorhoz, s füvet, s vart elkapar-

va intettek, hogy hajoljak közel. A gyökereknél egymás mellett nyelesgránátok heverték. Nagyot néztem.

- Mit akartok ezzel csinálni?- kérdeztem.

- "Még sózzuk" a ruszkit vele, - nyiszogta a Kappan Laci.

- Most pedig gyakorlatozunk, - jelentette ki Csuka.

Kezébe vett egy nyelesgránátot, a biztosítékot kihuzta, hátranyult kezével, s egy hirtelen mozdulattal messzire elhajította. Lerántottak a földre. - Nagy dörrenés, a fülemben zugás támadt.

Szerettem volna én is dobni, de nem engedték. Majd dobhatsz te is, ha résztveszel az akcióban.

- Miről van szó? - kérdeztem.

- Ide figyeljétek! - mondta Csuka. Ti megesküdtetek, hogy mindenben engedelmeskedtek, a parancsaimat végrehajjtjátok. - Most itt az alkalom. A ruszkit irtását meg kell kezdeni. Parancsot kaptam Dunántulról. Sorolta a tennivalókat, hogyan kell fejtörni a lőszerraktárt, shová a határból összegyűjtötték a robbanóanyagokat, elhagyott fegyvereket.

Éjszaka 11. óra. Vaksötét, hideg a terep. Füttyszó hallat - sz k. Egy árny oson a lőszerraktárhoz, közel a malomhoz. Neszezés. Az ajtó zára kattán, óvatos nyikorgás. Szabad az ut. A raktárból egymás után kerülnek ki a puskák, gépfegyverek, gránátok. Még ezen az éjszakán kivittük mind a volt József főhercegi birtokon lévő nagy szalmakazal tetejére. Kilencen osontunk előre, jelezve, ha policárok bukkantak elő. Csurgott rólunk a viz. Egy óra mulva megérkeztünk a főhadiszálláshoz, shogy mi azt neveztük.

Feljárat vezetett a kazal tetejére, s ezt csak a beavatottak ismerték. Rokka ment fel legel ször, ledobta a kötelet fentről, s egyenként felvittük a szerzett holmit a szalmakazal tetejére.

Ezen az éjszakán nem aludtunk otthon.

Igy gyűjtögettük, szereztük a fegyvereket, lőszert. Már töméntelen mennyiség volt a kazal tetején.

Egy vasárnap délelőtt tanácsot tartottunk fent a buvóhelyünkön. Ide nem volt messze Lászlótelep, - mintegy 800 méterre, közben egy kiserdővel. Bent a telepen orosz katonaság székelt.

Mozgolódásra lettünk figyelmesek. Egy kozák felénk vágatott lóháton. Meg voltunk rökönyödve. Észrevettek volna bennünket?

Lelövöm, suttogja Csuka, s a golyószórót már be is állította, kezét a ravaszra tette, s célzott.

- Megörültél? - kiáltottam. Hisz ha le is lövöd, egy negyedóra alatt százan támadnak ránk, s megsemmisítenek mindnyájunkat.

- Pofa bel - mordult fel erre Csuka. Majd sor kerül még a leszámolásra.

Közben a lovas kozák visszafordult, s elvágatott a tanya felé. Megkönnyebbültünk. - Ezek szerint nem fedeztek fel bennünket.

Tanakodtunk, mit csináljunk. Javasoltam, menjünk el vadászni. Ezzel egyetértettek. Gránáttal, puskákkal felszerelve indultunk el, sőt Veréb a golyószórót is vállra vetette. Jó nagyot kerülve, az erdőn át kuszva és bujva kikerültük az orosz katonai alakulatot, s mintegy 8 kilométert tőlük távolodva Almás és Dombiratos felé mentünk. Vad elig akadt, s azt se sikerült lepuffantani. Mérgesek és dühösek voltunk. Megszomjaztunk. Betértünk egy magányos, távoli tanyába. Üres, elhagyatott minden. Bementünk a szobába. A kemence megrepedve, füstösen busult. Az ól rogyadozott. A háztetőn a szélforgó tépetten, bémán billegett. Néhány görbe akáccsal állt a tanya körül komoran. A padlásra is felnéztünk. Lám-lám.

Már indultunk, amikor Lóláb, a dagi beütötte a belső ajtó üvegét.

Mit csinálsz, akarom mondani, - de hang nem jött ki a torkomon. - Ujabb csörömpölés. Egymás után törik be az

ablaküvegeket. Kimegyünk az udvarra. Én bedobok egy duplát a szobába. - Mondja Gabóca. Félrehuzódunk. Gabóca az ablak alá hasal, két nyeleset összecsavar, a szöveget kihuzza,- egy csaverás, s már be is vágta a gránátot az ablakon át a szobába. Hatalmas robbanás, füst, láng.

Fölugrik, s felénk szalad. A lángok egyre jobban ki-nyujtják ragadozó nyelvüket a zsindelytető felé. Sercegés, pattogás. Egy csomó nád lehull, az ablakra dől. A lepattogott festék már lángra kapott. Egy tüzgomolyag az egész tanya.

Mi meg állunk és nézünk.

- Úgyes voltál Gabó, mondja Csuka, dicsérve a fő tanyapusztitót.

Valami furcsa érzés kezdte marni a torkom. Ne csináljunk ilyet többet, mondom.

- Mi az, berezeltél? - förmed rám Csuka. Ha nem tesszik, már mehetsz is, de jól vigyázz, mert utánad eresztünk egy sorozatot,-s ezen jót vihogott.

En hazafelé indultam, ők egy másik tanya felé indultak. 200 méterre lehettem tőlük, mikor kattogni kezdett a golyószóró. Hasravágódtam. Nem messze tőlem csapódtak be a lövedékek a puba, olvadó hópocsolyába. Futásnak eredtem. Hahotázás hangját hozta felém a szél!

Távolabb érve újabb robbanásra lettem figyelmes. Nem sokkal később egy másik tanya már lángban állt.

Kapcsolatom megszakadt Csukával és bandájával, de sejtettem, hogy tovább ténykednek. A Telbisz erdőben bunkert építettek, ott rendezkedtek be, hagymát, zairt, kenyeret vittek ki. A torturákat ott folytatták.

Néhány hét telt el. Még mindig hideg volt. Tüzelő nem igen volt. Gondoskodtunk róla, ahogy tudtunk. A piactérről ellop-tuk a korlátot. Az iskolából egy-egy nagy lexikont csentünk el. Ezzel tüzeltünk, vagy semmivel, hideg szobában aludtunk a nagynénémmel.

Hajnali két óra. Erőteljes zörgés a házunk ablakán.

-Kinyitni! Kinyitni! - kiabálnak az utcáról.

- Ki az? - kérdezi a nagynéném, elfuló hangon.

- Rendőrség! - hangzik a válasz.

Mint az őz, ha farkas toppan elé, úgy meborzadtam. Te jó isten! Ezek értem jönnek!

Nagynéném beengedi a rendőröket. Három policár volt, meg egy orosz katona.

- A fiáért jöttünk Farkas néni - mondja.

- Én a Rózsi néni vagyok, a Zoli^x nagynénje. Mit csinált ez a gyerek?

Nincs arra most idő megtárgyalni, majd megtudja - mondja az egyik policár. A másik felém fordulva utasít: Öltözz! Velünk kell, hogy gyere...

A községháza mellett lévő egyik kamrába kísérték. Meglepettem, már voltak bent vagy tizen, a banda tagjai.

Másnap megkezdődött a kihallgatás. A telbisz kastélyba kísérték bennünket felváltva, honnét többször nagyon piros füllel tért vissza némelyikünk.

Még ezen a napon kocsiba ültettek bennünket, s policárok kíséretében elindultunk Elekre. A kövesuton mentünk. Egy kutya nagyon ugatta a lovakat, azok nyugtalanodni kezdtek.

Az egyik policár: "Nem mész el!" - zavarta, de hiába. A kutya egyre jobban felmérgeződött. A policár fogta a puskáját, s ledurrantotta a megveszett kutyát. A tanyából a kutya gazdája szitkozódva kiabált utánunk. Kereste a kutyáját, de az belebukott a jeges vizü árokba.

Megérkeztünk Elekre.

A községháza udvarán sorba állítottak bennünket. Egy orosz katona sétálgatott a sor előtt. Börkabát volt rajta. Hirtelen egyet gondolt, lekapta a válláról a géppisztolyt, nekünk szegezte, s a sor szélétől haladva egyenként mindnyájunkra rászzegezte a fegyvert. A géppisztoly toroka hidegen lesett ránk. A sor végén pityergés, szepegés hallatszott...

x Ethon így hivták.

Az orosz kiabálni kezdett: "Kto nacsalnyik?" - Majd Csukára fogta a fegyvert, s ráförmedt: "Nacsalnyik! Kutya fasiszt!"

- Iván! Igyi Szjuda! - Kiáltott az oficér az irodából. Másszá kő esett le a szívünkről. Felsőhajtottunk. Még egy jó darabig várakoztunk az udvaron a policárok felügyelete alatt. végül is bekisértek mindnyájunkat egy szalmával beszórt fásszinbe.

Felváltva hallgattak ki bennünket. En voltam a soron. Ahogy beléptem az irodába, kellemes meleg simogatta meg az arcom. Egy borszékbe ültettek le. Kérdezgetni kezdtek, az irnok ceruzát vett a kezébe.

- Miért akartatok ti az orosz katonák ellen akcióba lépni? - hangzott a legsúlyosabb kérdés.

- Hát, hát... én, én, én a rádiót nem loptam el... hebegtem, az ijedtség a torkom fojtogatta...

Visszakisértek a fásszinbe. Törtük a fejünk, hogyan lehetne kiszabadulni. - A szökésre azonban nem került sor, nemsokára elengedtek bennünket.

Már nagyon éhesek voltunk. Gabóca talált egy öklönnyi száraz, kőkemény kenyeret. Verekedés támadt. Egymást tépték, marták a kenyér megszerzéséért.

Egy policár ugrott a kamrába, csak ekkor csendesültek le a marokodók.

Egy óra múlva az eset után zománcos vödörben krumplilevest hoztak, bögréből ittuk meg, fogyasztottuk el.

Estefelé indultunk vissza Medgyenegyházára, s ott hazaengedtek bennünket.

Éjszaka 11 óra felé kopogtam be nagynénémhez.

Szegény Rózsi néném sirva ölelt magához...